עין משפט
נר מצוה

כד א מיי' פ"ו מהלכות איסורי מזבח הלכה ח ופי"ח מהל' פסולי המוקדשין הלכה יב:
כה ב מיי' פי"ח מהל' פסולי המוקדשין הלכה יח:
כו ג שם הלכה יב:
כז ד מיי' פי"ד מהל' מאכלות אסורות הל' י טוש"ע י"ד סי' קנה סעיף ג:
כח ה מיי' פ"י שם הלכה כב:
כט ו מיי' פי"ד שם הלכה י טוש"ע י"ד סי' קנה סעיף ג:

צירעה לוקה שש א"ל כל היכא (א)דאיכא למדרש דרשינן ולא מוקמינן בלאוי יתירי [1]והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל דרישי' (א) למה לי (ג)[א]לרבות עצים ולבונה והבשר כל טהור יאכל בשר דסיפיה למה לי לרבות אימורין אימורין מהתם נפקא (ג)דתניא [2]והנפש אשר תאכל בשר מזבח השלמים אשר לה' לרבות את האימורין (ב)התם טומאת הגוף בכרת (ג)הכא טומאת בשר בלאו א"ר אבהו א"ר יוחנן (ד)כל איסורין שבתורה אין לוקין עליהן אלא דרך אכילתן למעוטי מאי אמר רב שימי בר אשי למעוטי שאם אכל חלב חי שפטור איכא דאמרי א"ר אבהו אמר ר' יוחנן (ו)כל איסורין שבתורה אין לוקין עליהן אלא דרך הנאתן למעוטי מאי אמר רב שימי בר אשי למעוטי (ז)שאם הניח חלב של שור הנסקל על גבי מכתו שהוא פטור וכל שכן אוכל חלב חי שהוא פטור אתמר נמי אמר רב אחא בר (ח)עויה אמר רב אסי א"ר יוחנן הניח חלב של שור הנסקל על גבי מכתו פטור לפי שכל איסורין שבתורה אין לוקין עליהם אלא דרך הנאתן אמר ר' זירא אף אנן נמי תנינ' (י)(ה)אין סופגין את הארבעים משום ערלה אלא על היוצא מן הזיתים ומן הענבים בלבד ואילו מתותים תאנים ורמונים לא מאי טעמא לאו משו' דלא קאכיל להו דרך הנאתן אמר ליה אביי בשלמא אי אשמעינן פרי גופא דלא קאכיל ליה דרך הנאתו שפיר אלא הכא משום דזיעה בעלמא הוא אמר אביי (י)הכל מודים בכלאי הכרם שלוקין עליהן אפילו שלא כדרך הנאתן מאי טעמא משום דלא כתיב בהו אכילה מיתיבי איסי בן יהודה אומר (ס)מנין לבשר בחלב שהוא אסור נאמר כאן [3]כי עם קדוש אתה ונאמר להלן [4]ואנשי קדש תהיון לי מה להלן אסור אף כאן אסור ואין לי אלא באכילה בהנאה מנין אמרת ק"ו ומה ערלה שלא נעבדה בה עבירה אסורה בהנאה בשר בחלב שנעבדה בו עבירה אינו דין שיהא אסור בהנאה

מה

צירעה. שרץ העוף היא וגם שורצת על הארץ ויש בה אלו חמש לאוין ומוסיף עליה לאו דשרץ העוף במשנה תורה (יד) וכל שרץ העוף טמא הוא לכם לא יאכלו. שרץ לשון רוחש ונענוע ואינו נראה ואין בהמה וחיה הנגררין מן הארץ בכלל שרץ הלכך לא תשקצו את נפשותיכם בבהמה ובעוף וגו' דכתיב בקדושים תהיו(ט) אינו מן המנין דלאו בשרצים כתיב: **והבשר למה לי.** השתא דאמר' קרא לאו לגופיה אתא אלא לאם אינו ענין תינח ואשר יגע בכל טמא לא יאכל והבשר למה לי ומשני לרבות עלים ולבונה לקבל טומאה ואע"ג דלאו אוכלא הוא: **והבשר כל טהור יאכל למה לי.** והבשר יתירא מבעיא ליה דאילו כל טהור יאכל בשר דריש ליה במנחות (ד' כה:) כל טהור יאכל בשר והנפש אשר תאכל בשר וגו' הניתר לטהורין חייבין עליו משום טומאה יצא בשר שנטמא לפני זריקת דם. לשון אחר בין ברישא בין בסיפא ו' יתירה מיבעי' ליה: **לרבות את האימורין.** שאם נטמאו ואכלן טהור שיעבור עליהן משום ב' לאוין לאו דזרות שאף הכהן זר אצלם ולאו דטומאת בשר ואדלעיל קאי והכי קאמר לא יאכל והבשר נמי שנטמא לא יאכל: **אשר לה'.** קרא יתירא הוא דה"ל למכתב מזבח השלמים וטומאתו עליו וכתיב אשר לה' לרבות אף בשר הקרב לה' שאם אכלו בטומאה ענוש כרת: ומשני **התם בטומאת הגוף.** איירי (ב) והאי וטומאתו עליו מוקמינן לה בזבחים בפרק ב"ש (דף מג:) בטומאת הגוף הכתוב מדבר והכא רבינהו לאזהרת טומאת בשר כשנטמאו הם והוא טהור שיהא מוזהר עליהן והכא ליכא כרת אלא לאו דאימעט מכרת בזבחים בפרק ב"ש [שם]: **אלא דרך אכילתן.** אלא אם כן אכלן דרך אכילתן: **איכא דאמרי.** הא דרבי אבהו אהנאה איתמר ואהנך דאסירי בהנאה: **חלב.** אין דרך הנאתו אלא בהבערה ולמשוח עורות ולא לרפואה וכ"ש אוכל חלב חי: **אין סופגין את הארבעים כו'.** גבי משקין קאי במסכת תרומות וקאמר דאין כל מי פירות קרויין משקין אלא אלו בלבד. אין סופגין את הארבעים על שום מי פירות של ערלה משום דכולהו שלא כדרך הנאתן הוא אלא אלו: **בשלמא אי אשמעינן כפרי גופא.** דאי אכיל שלא כדרכו כגון שבישל אגוזים או אפרסקין ואכלן ואשמעינן דלא מחייב: **שפיר.** שמעינן מינה דאין לוקין אלא כדרך אכילתן אבל השתא טעמא דפטור משום דלאו פרי אכל: **כלאי הכרם.** כתיב (דברים כב) פן תקדש המלאה דמשמע לא תהנה ממנו אלא תשרפנו ופן לאו הוא(י): **שהוא אסור.** באכילה: **ערלה שלא נעבדה בה עבירה.** בנטיעתה: **בשר בחלב שנעבדה בו עבירה.** כשבישלו ועבר עליו על לאו לא תבשל(כ):

ערלה

צירעה לוקה שש. פ"ה דהא (ג) דכתיב בקדושים אל תשקצו את נפשותיכם בבהמה ובעוף ובכל אשר תרמוש האדמה וגו' לא חשיב ליה דבגדולים איירי דלא כתיב (ד) שרץ ולשון שרץ דבר שהוא נד בארץ ואינו נראה אלא ע"י שירוצו מפני קטנו וקשה דבפ' ד' מיתות (סנהדרין נט:) דרשינן וכל חיה הרומשת זה הנחש משמע דרמישה הוה נמי בדבר הרוחש כמו נחש שהולך על גחונו ותי' הר"י דאורלינ"ש דההוא קרא איירי בח' שרצים דאמרינן במעילה בפרק קדשי מזבח (דף טז: ושם) במובדלים ממך דיבר הכתוב דכתיב בסיפא דקרא אשר הבדלתי לכם לטמא והיינו ח' שרצים שהן טמאים: **לרבות** את האימורים. דסד"א אין חייבין עליהם משום טומאה הואיל ואין ניתרים ודרשינן במנחות בפרק הקומץ את המנחה (דף כה:) הניתר לטהורי' חייבים עליהם משום טומאה להכי איצטריך לרבוייהו מיהו קשה דבמעילה בפ' חטאת העוף (דף י:) דריש התם מאשר יקרבו בכל הקדשים הכתוב מדבר ויליף התם אימורים (ו)וכל שאין ניתר לטהורים ורבינו שמשון תירץ דאיצטריך לרבויי דסד"א דלא יבא איסור טומאה ויחול על איסור חלב: **פרט** לאוכל חלב חי. והא דאמר בגיד הנשה (חולין קב:) אכל צפור טהורה בחייה בכל שהוא במיתתה בכזית שאני עוף שהוא רך וחזי לאומצא ואשיב כדרך הנאתו והא דאמר בהקומץ רבה (מנחות כא.) דם שבשלו אינו עובר עליו ופריך אביי מהא דתניא הקפה את הדם ואכלו או שהמחה את החלב וגמעו חייב ומשני כאן שהקפה באור וכאן שהקפה בחמה ולפי הך דהכא צ"ל שהברייתא לגלדים קתני הקפה את הדם בחמה ואת החלב באור דאי בחמה חי הוא ופטור: **אלא** הכא משום דזיעה בעלמא הוא. תימה לר"י דבהעור והרוטב (חולין קכא. ושם) יליף מקרא דאין חייב משום ערלה אלא על היוצא מזיתים וענבים דגמר ערלה פרי פרי מבכורים ובכורים מתרומה ובתרומה כתיב תירוש ויצהר אם כן אמאי איצטריך למימר הכא זיעה בעלמא הוא * וי"ל דהא דאיצטריך למילף התם פרי פרי מבכורים לאו למעוטי שאר משקין איצטריך דמן הדין אפילו תירוש ויצהר לא היה (ה) ליחשב למשקין פרי דזיעה בעלמא הוא כדאמרינן הכא והתם איצטריך למילף שנחשוב משקה של תירוש ויצהר כמו הפרי והשתא א"ש הא דאמר בשמעתין דזיעה בעלמא הוא דמהאי טעמא הוא דשמעינן דמשקה אינו כפרי מיהו תימה אמאי אמר דזיעה בעלמא הוא והא טעם כעיקר דאורייתא: **אמרת** קל וחומר. תימה היכי אצים ק"ו לאפוקי מג"ש דגילף מנבילה בג"ש שלא תאסר בהנאה כמו נבילה ובפרק כל הבשר (חולין קטו.) איכא תנא דיליף הכי וסבר דבשר בחלב לא אסור בהנאה ואור"ת דבההוא קרא דאנשי קדש כתיב ביה נמי איסורי הנאה דמבשר בשדה דרשינן (ט)קדשים שיצאו חוץ למחיצה וגלי לן ק"ו דגמרינן מקדשים ולא (י)(מנבילה) ואע"ג דלא ק"ו נמי מקשינן לחומרא וי"ל דהכא ס"ד לאקשויי לקולא משום דמפורש בהדיא בקרא היתר הנאה דכתיב לכלב תשליכון אותו הקשה הר"י דאורלינ"ש אמאי לא ילפינן מנותר איסור אכילה ואיסור הנאה מקדש קדש דמההוא קדש דנותר דריש ג"ש בפ' לולב וערבה (סוכה מח.) ובפרק כל הזבחים (זבחים כח:) וי"ל דהכא עם קדוש מאנשי קדש דרשי' שהן ענין אחד דקיימא קדושה אגברי אי נמי דנין חולין מחולין ואין דנין חולין מקדשים(ט): (לעיל) **הכל** מודים בכלאי הכרם. הא דלא קאמר הכל מודים בחולין שנשחטו בעזרה משום דכתיב בהו אכילה דמוזבחת ואכלת נפקא לן ועוד דאיכא מאן דאמר לאו דאורייתא * והא דלא קאמר הכל מודים בבשר וחלב שמא משום דאין מזהירין מן הדין: **אמרת** ק"ו. איסור אכילה לא מצי למילף בק"ו מערלה כדאמר בכל הבשר (חולין קטו:) משום דאיכא למימר חורש בשור וחמור וחוסם פי פרה יוכיח דנעבדה בהו עבירה ושרו באכילה אבל השתא דיליף מקרא איסור אכילה ליכא למימר תוכיח דהנהו שרו באכילה:

מה

תורה אור השלם

1. וְהַבָּשָׂר אֲשֶׁר יִגַּע בְּכָל טָמֵא לֹא יֵאָכֵל בָּאֵשׁ יִשָּׂרֵף וְהַבָּשָׂר כָּל טָהוֹר יֹאכַל בָּשָׂר: ויקרא ז יט
2. וְהַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר תֹּאכַל בָּשָׂר מִזֶּבַח הַשְּׁלָמִים אֲשֶׁר לַיְיָ וְטֻמְאָתוֹ עָלָיו וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מֵעַמֶּיהָ: ויקרא ז כ
3. לֹא תֹאכְלוּ כָל נְבֵלָה לַגֵּר אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ תִּתְּנֶנָּה וַאֲכָלָהּ אוֹ מָכֹר לְנָכְרִי כִּי עַם קָדוֹשׁ אַתָּה לַיְיָ אֱלֹהֶיךָ לֹא תְבַשֵּׁל גְּדִי בַּחֲלֵב אִמּוֹ: דברים יד כא
4. וְאַנְשֵׁי קֹדֶשׁ תִּהְיוּן לִי וּבָשָׂר בַּשָּׂדֶה טְרֵפָה לֹא תֹאכֵלוּ לַכֶּלֶב תַּשְׁלִכוּן אֹתוֹ: שמות כב ל

רבינו חננאל

אכל צרעה שהיא שרץ העוף עובר על חמשה לאוין הללו, הוסיפה עליו התורה לאו אחר. שנאמר וכל שרץ העוף טמא הוא לכם לא יאכלו. הילכך לוקה שש מלקיות. ופרקינן הני מילי דמוקמינן ליה בלאוי יתירי היכא דליכא מידי למידרש בגופיה. אבל היכא דאיכא למידרש כי האי גונא דרשינן. מכדי כתיב. ואם האכל יאכל מבשר זבח שלמיו וגו', והבשר אשר יגע בכל טמא למה לי, לרבות עצים ולבונה שאם נטמאו ישרפו. והבשר כל טהור יאכל בשר תוב למה לי, לרבות אימורין שנטמאו, סד"א כל טהור יאכל בשר כתיב, מידי דכהן טהור מצי למיכליה אם אכלו בטומאה חייב, אבל חלבים דלא יכול למיכלינהו אפילו הוא טהור, אימא לית להו חיוב משום טומאה קמ"ל. (שנינו בתוספתא פ' הזורע והלחיים והקבה נוהגין בכלאים כו'). ואפיקנא מהאי קרא דכתיב ונפש כי תגע בכל דבר טמא וגו' ואכל מבשר זבח השלמים אשר לה' ונכרתה. ואמרינן לה' לרבות האוכל אימורין בטומאת הגוף שהוא בכרת, ובא הבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל, לרבות כהן טהור שאכל בשר קודש טמא שהוא בלאו. אמר רבי אבהו אמר רבי יוחנן כל איסורין שבתורה אין לוקין עליהן אלא דרך הנאתן. וכל שכן דרך אכילתן למעוטי אכל חלב חי, ודרך הנאתן למעוטי מניח חלב של שור הנסקל על מכתו שפטור. אמר ר' זירא אף אנן נמי תנינא אין סופגין ארבעים משום ערלה אלא על היוצא מן הזיתים ומן הענבים, הא היוצא מן התותים ומן הרמונים לא, משום שאינו דרך הנאתן. ושני אביי שאני הני דזיעה בעלמא נינהו. אמר אביי הכל מודים בכלאי הכרם, כיון דלא כתיב בהו אכילה לוקה עליהן אפילו שלא כדרך הנאתן. ומותיב עלה איסי בן יהודה מיהא ברייתא דמייתי איסור בשר בחלב בק"ו מערלה.

מסורת הש"ס

א) [בכורות ו:], ב) [לקמן לה. וש"נ ע"ש בפירש"י], ג) [זבחים לו: כריתות כג: לקמן לג.], ד) [עי' תוס' ע"ז יב: ד"ה אלא], ה) [בר כל עוף וכו"ל לקמן לג:], ו) חולין קכ: תרומות פי"א [מ"ג], ז) [עי' תוס' ע"ז יב: ד"ה אלא וכו' דאפשר דס"ה בע"ז לוקין אפי' שלא כדרך הנאתן ע"ש], ח) חולין קטו:, ט) [ויקרא כ], י) [שבועות ד.], כ) [שמות כב], ל) וכל שאין לו מתירין כצ"ל רש"ל, מ) [מכות יח.], נ) [מעילה כצ"ל], ס) [וע"ע תוס' בכורות י. ד"ה מה לבלן],

הגהות הב"ח

(א) גמרא לא יאכל דרישיה דקרא למה לי: (ב) רש"י ד"ה ומשני וכו' איירי דהאי: (ג) תוס' ד"ה צירעה וכו' פ"ה דהא. נ"ב עי' פ' כל מערכין ד' כח: (ד) בא"ד דלא כתיב בהו שרץ ולשון שרץ וכו' ואינו נראה מפני קוטנו אלא על ידי שירוצו וקשה כצ"ל: (ה) ד"ה אלא וכו' לא הוי ליה ליחשב:

גליון הש"ס

גמ' שאם הניח חלב של שור הנסקל. עיין נדה לב ע"א תד"ה וכמון: תוס' ד"ה אלא וי"ל כו' דהא דאיצטריך למילף. עי' בספר כתנות אור להגאון בעל פנים מאירות סוף פ' בראשית: תוס' ד"ה הכל מודים. והא דלא קאמר וכו' משום דאין מזהירין מן הדין. עי' ע"ז יב ע"ב תד"ה אלא ונ"ע:

מוסף רש"י

צירעה לוקה שש. שהיא שרץ העוף ולוקי בכל הני חמשה, מוסף עליו וכל שרץ העוף שקץ הוא לא יאכלו במשנה תורה, והאי דכתיב בקדושים תהיו ולא תשקצו את נפשותיכם בבהמה ובעוף ובכל אשר תרמוש. לא חשיב ליה, דבבהמה וחיה ועוף גדולים משתעי ולא בשרצים דלא כתיב בהו, לשון שרץ דבר שהוא נד בארץ ואינו נראה אלא על ידי שירוצו וירחושו מפני קוטנו (עירובין כח. ובעי"ז מכות טז:). והבשר וכו' לרבות עצים ולבונה. והבשר כל טהור יאכל וגו', וי"ו יתירה, לרבות עצים ולבונה של קודש לטומאה, וקאי אדלעיל והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל והבשר (לקמן לה.) או: והבשר יתירה הוא דהא רישיה דקרא בבשר משתעי, לרבות עצים ולבונה להכל טומאת אוכלין (חולין לז:) לטומאת עצמן לאיתויי הקודש מכשרתם לטומאה אוכלא, ואע"ג דהני לאו מיני אוכלא נינהו (זבחים לד:) דעל המערכה מקבלים טומאה, מדרבנן היא משום חיבת הקודש וקרא לאסמכתא בעלמא דהא עצים ולבונה בעלמא לא מקבלי טומאה (חולין בא. וקב: וחולין לז.)